

De farverige facader i Warszawas historiske (rekonstruerede) bydel står i skærende kontrast til byens rå betonbrutalisme. Du kan dog med fordel søge væk fra det mere turistede centrum og ud til for eksempel den gamle arbejderbydel Praga.
Foto: Marc Venema

Warszawa til fods: Mellem grønne oaser og grå beton

Warszawa er kendt for klassisk kultur, kommunistiske betonbyggerier og en barsk historie, men med grønne oaser, eksperimenterende kunst og små, uafhængige museer har en ny generation sat sit aftryk på den polske hovedstad.

AF NINA AZOULAY - FRI@BERLINGSKEMEDIA.DK

De står på næsten hver en gade og skaber grønne korridorer i den historiske millionby, træerne. De er mange i Warszawa, og her på bænkene under de store ege- og kastanje-kroner er det helt perfekt at sidde og betragte byen. Forretningsfolk, hundeluftere, gamle koner og moderigtige unge, som zigzagger hjemmefant

ind og ud af det virvar af krigsminder og koldkrigsbeton, designbutikker og futuristiske højhusbyggerier, som i dag udgør den polske hovedstad. Indtrykkene er mange, og det er tiltrængt at kunne sætte sig et øjeblik og fordoje den brogede by.

Her i Warszawa kan sporene efter en lang og barsk historie ses om hvert et gadehjørne. Selv en kort spadse-retur kan sende dig på vandring i ver-

denshistorien, men samtidig vise dig fremtidens moderne storby og en ny generations syn på verden. Det gør byen uforudsigelig, når man går på opdagelse, men også fascinerende. I centrum af Warszawa er hovedgaderne lange og lige, og om aftenen lyses de op af en moderne skyline med blinkende skilte fra Samsung, Coca Cola og alle de andre internationale kendinge. Sidegaderne derimod må nøjes med almindelige gadelamper og mere beskedne ejendomme, små butikker og private gæstgiverier.

En gade gennem verdenshistorien

Vi bor i downtown-bydelen Śródmieście. I en gammel ejendom, der tilsyneladende klarede tyskernes bombardementer, men som også har spor efter sovjettidens prøvelser. Bygningen har både første og anden baggård. Små ikoner over porthælvningerne minder om, at mange polakker trofast holdt fast i deres katolske tro, også da kommunismen satte kirken under pres.

Det skidengule puds på murene har mange år bag sig. Mange steder er det slidt helt væk, og det forstærker kun kontrasten til den moderne verden, der melder sig lige uden for

den tunge port. Her står ladestanderne til elbiler på rad og række, og om det ene gadehjørne ligger Starbucks og om det andet Portobello Pasta – en af de mange nye restauranter med cocktailbar, hvor unge forretningsfolk mødes, når arbejdsdagen har været lang.

Som det gælder i hele Warszawa, folder historien sig ud på hvert et gadehjørne og i hver en baggård. Også her på gaden Sienna, der i dag byder på et sammensurium af gamle jugendstilleligheder med dekorative søjler og sprossevinduer, gråbrunt betonbyggeri fra folkerepublikdage og topmoderne kontordomiciler i glas og stål. Men som oprindeligt forbandt den velhavende bymidte, Śródmieście, med det fattige arbejderkvarter, Wola. Og på få hundrede meter tager gaden os i dag gennem flere uhyrlige øjeblikke i verdenshistorien.

I den ene ende fortæller et stykke bevaret mur sammen med en lille, velholdt mindepark den brutale historie om den jødiske ghetto, hvor nazisterne under krigen tvangssamlede Warszawas jøder og siden sendte dem i koncentrationslejr.

I den anden ende munder Sienna ud i Paradepladsen og det 237 meter

Turen til Warszawa

Flere selskaber flyver direkte til Warszawa fra både København og Billund. En returbillet koster typisk i omegnen af 1000 kr.

Du kan også tage bilen – det tager cirka 11 timer at køre fra både København og Aarhus. Tag eventuelt en overnatning i Stettin, Polens næststørste havneby, eller Berlin, som passeres på vejen.

høje Kulturpalads, eller Paladset for Kultur og Videnskab, som det rettelig hedder: En gave til polakkerne fra den sovjetiske diktator Josef Stalin, der skulle vise, hvad det kommunistiske styre var i stand til. En stående joke blandt polakkerne lyder, at byens bedste udsigt er fra tårnets top, for det er det eneste sted i byen, hvor man netop ikke kan se Kulturpaladset. Der er en del sandhed i det udsagn, for paladset kan ses fra store

Fortsættes side 20

Byens arkitektur og gadekunst

dele af byen, og udsigten fra 30. etage er overvældende med et fascinerende 360-graders perspektiv på den historiske og hastigt voksende millionby.

Genopstået fra ruinerne

Man anslår, at cirka 85 procent af Warszawas bygninger blev bombet under Anden Verdenskrig. Byen, der engang blev kaldt Nordens Paris og var kendt som en af verdens smukkeste metropoler, lå i ruiner. Med stædighed og viljestyrke genopbyggede polakkerne deres hovedstad. Den gamle bydel, Stare Miasto, står højt på de fleste besøgendes liste. Bymuren og kongeslottet er nogle af hovedattraktionerne, men de adskiller sig fra de fleste andre middelalderbyer ved faktisk ikke at være gamle, men derimod rekonstruktioner udført efter krigen på baggrund af gamle billeder.

Den historie tiltrækker forståeligt nok både turister og skoleklasser på udflugt – og dermed også fastfood-kæder og souvenirshops med ligegyldigt plastiknips.

Et godt tip er derfor at begrænse tiden i Stare Miasto og i stedet hoppe på sporvognen østpå over Wisłaf-loden til den gamle arbejderbydel, Praga. Oversat til københavnske forhold vil det svare til Nørrebro eller Vesterbro, men modsat resten af Warszawa undslap Praga stort set tyskernes bomber, og meget ser derfor ud som før krigen.

Praga var tidligere kendt som en fattig bydel med høj kriminalitet, men de seneste år har den gennemgået en større makeover. Nye og smarte forretninger er rykket ind, gamle fabriksbygninger er moderniseret til nye formål, og Praga betragtes som Warszawas nye hipster-område. Dog bør man stadig se sig for – svinger du ned ad den forkerte gade, kan du stadig møde den lyssky baggårdshandel, som tidligere gav bydelen sit blakkede ry.

Når du er i Praga, er der ingen vej udenom det lille, private Neon Muzeum. Det er blevet kaldt et af Europas mest interessante museer, og det drives uden offentlige tilskud af to

ildsjæle, som siden 2005 har samlet ’elektrografisk design’ fra koldkrigstidens østblok. Mens vi i Vesten brugte neonskilte til at reklamere for burgerkæder, cigaretter og Hollywood-film, var kommerciel og kapitalistisk markedsføring strengt forbudt i det kommunistiske Polen og de øvrige Sovjetallierede stater. Her blev neonskiltene i stedet brugt kreativt som en slags kunstpropaganda.

Det gamle Polen dukker op flere steder i byen – bl.a. i flere, nye shoppingarkader. Elektrowna Powiśle er et af dem. Det er indrettet i et nedlagt kraftværk og fungerer også som en industrihistorisk kunstudstilling. Store fotostater viser datidens liv på værket, mens finurlige kunstværker skabt af gamle maskindele gør shoppingturen ekstra interessant.

Vi møder industrikunsten flere steder på vores tur gennem byen – bl.a. også i Fabryka Norblina i Wola-distriktet, hvor de gamle fabriksbygninger nu er samlingspunkt for restauranter, butikker, biograf og et industrihistorisk museum.

Nogle steder smelter industrikunsten sammen med gadekunsten, som vi også støder på en del af. Warszawa er fuld af store gavlmalier og udsmykninger i gadebilledet, og der findes stribevis af guides til byens gadekunst. Et af de mere markante værker findes på hjørnet af Sienna og den flersporede hovedgade, Jana Pawła, hvor den verdensberømte streetartist Blu har skabt et gigantisk gavlmaleri af bevæbnede soldater som marionetdukker.

En af de grønneste byer

Selv om trafikken er tung og støjende, og byggerierne i centrum af byen er tårnhøje, føles Warszawa som en grøn by. Helt bogstaveligt. De enorme vejtræer, vi tidligere satte os under, gør sammen med hele 90 parker Warszawa til en usædvanligt grøn storby. Den bliver kaldt Europas næstgrønneste by, kun overgået af Helsinki, og det kan mærkes, når man travler gennem byen. Der er altid flere store træer

Kage på en af de mange cafeer

inden for synsvidde og aldrig langt til en bænk omgivet af lidt grønt, når de byvandrende fødder er trætte, eller man har lyst til at sætte sig og betragte byen lidt.

De store parker er som oaser, og de indgyder en helt særlig ro. I Łazienki-parken, som er den største, finder du romantiske søer og fritgæen-

de påfugle, mens Den Saksiske Have, som er en af verdens ældste offentlige haver og kendt for sine store plæner og barokskulpturer, har indrettet små afmærkede områder, hvor naturen får lov at gå sin gang for at højne biodiversiteten. Kommer du om foråret, vil du se farvestrålende bede med tulipaner og andre løgblomster.

Gavlmaleri af Blu

Flere steder i byen er et mindesmærke i jern sænket ned mellem fliserne for at vise, hvor ghettomuren skar gennem Warszawa.

Forårsblomster i den saksiske have

Polske pandekager

Polen er ikke kendt for pandekager, men har alligevel sin egen kæde af pandekagerestauranter, Manekin, som er voldsomt populær. Menukortet har både veganske, vegetariske og klassiske mad- og dessertpandekager. Portionerne er store, og prisen lav.

Kom i god tid eller spis uden for ’myldretiden’ – her er gerne 20-30 minutters ventetid på et bord, når ansatte i de omkringliggende kontordomiciler har frokostpause.

Det sker flere gange på vores vej rundt i byen, at vi overraskes og overvældes – af byens barske historie, af den alsidige gadekunst og af de mange grønne oaser. Det gør det klart, at Warszawa opleves bedst til fods, hvor de små detaljer kan træde frem, og historien folde sig ud i gadebilledet.